

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

SCIENTIA

5

AUGUST, 2022

LISBON, PORTUGUESE REPUBLIC

THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF WORLD SCIENCE: CHARACTERISTICS AND FEATURES

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

**EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM**

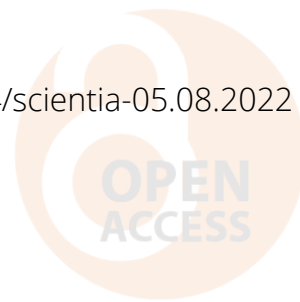
5

August, 2022

Lisbon, Portuguese Republic

**THE CURRENT STATE OF DEVELOPMENT OF WORLD
SCIENCE: CHARACTERISTICS AND FEATURES**
III International Scientific and Theoretical Conference

Lisbon, 2022

Chairman of the Organizing Committee: Holdenblat M.

Responsible for the layout: Zrada S.

Responsible designer: Bondarenko I.

- T 30 **The current state of development of world science: characteristics and features:** collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference, August 5, 2022. Lisbon, Portuguese Republic: European Scientific Platform.

ISBN 979-8-88526-794-6

DOI 10.36074/scientia-05.08.2022

Papers of participants of the III International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «The current state of development of world science: characteristics and features», held on August 5, 2022 in Lisbon are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences.

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

UDC 001 (08)

SECTION 22.

HISTORY, ARCHEOLOGY AND CULTUROLOGY

Матвієнко Людмила Володимирівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ УКРАЇНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Політика українізації в Україні відбувалася у 20-30 рр. XX століття, її метою було ліквідація наслідків русифікаційної політики царизму. За задумом більшовиків, українська мова повинна була замінити російську у суспільнополітичному і громадському житті республіки. Також українізація передбачала обов'язкове вживання української мови в спілкуванні з україномовним сільським населенням УСРР, використання її в державних та громадських установах, в судочинстві, в армії тощо. В культурно-освітній галузі національна реформа передбачала впровадження української мови в усіх навчальних закладах та у культурних установах УСРР.

Стан сучасної історичної науки відзначається поглибленим інтересом до проблем, пов'язаних з мовним питанням. Тому уроки процесу українізації на Півдні України у середовищі національних меншин можуть бути актуальними і у наш час.

Особливістю південного регіону України є найбільш високий ступінь поліетнічного складу населення. Етнічний склад вищезазначеного регіону з самого початку формувався як багатонаціональний, що значно збільшувало можливості спілкування людей різних національностей та верств населення, тому, політика українізації мала свої особливості [1].

Тут імовірність міжетнічних контактів (індекс Еккеля) є найвищою. Як відомо, індекс Еккеля встановлює етнічний склад населення в межах територіальної етнічної спільності, який визначається співвідношенням частки корінного етносу та представників національних і етнічних меншин [2].

Саме різноплановість етнічного складу Південного регіону уможливорює спостереження та визначення рівня етнокультурної адаптації національних меншин в автохтонному середовищі.

Найуспішніше й найшвидше українізація в середовищі національних меншин просувалася у сфері освіти, особливо початкової, певною мірою було українізовано установи позашкільного виховання. Найбільших успіхів досягли в сільській місцевості, у школах першого концентру. Певною мірою українізовано вищу школу, особливо педагогічну освіту. Позитивне значення мали спроби вирішення мовнотермінологічної проблеми, а також прагнення забезпечити школи україномовною літературою, поряд із виданнями мовами національних меншин.

Вибір мови у навчанні дітей став одним із головних критеріїв ставлення нацменшин до українізації. Крім спадку русифікаційної політики царату, на культурно-мовні орієнтації національних меншин південноукраїнського регіону вагомо впливав рівень культурного розвитку.

В середній школі серед національних меншин, які навчалися рідною мовою були німці, болгари, росіяни; російською мовою навчалися білоруси, албанці, вірмени;

українська мова переважала серед євреїв, поляків, молдаван.

Небажання вчити дітей національною мовою мотивували не лише відсутністю технічної забезпеченості шкільної реформи, а й перспективою штучного обмеження можливостей дітей у подальшому продовжувати освіту та в майбутньому зайняти відповідне місце у суспільстві [3, с. 31]

Більшість національних меншин мали обмежені можливості отримувати вищу освіту рідною мовою і тому мусили вивчати українську або російську. Це призводило до поступової українізації одних національних меншин (поляків, частково євреїв, чехів, молдаван) і подальшої русифікації інших (греків, болгар, німців, білорусів, татар тощо)

Серед причин українізації національних меншин була також непослідовність і суперечливість освітньої реформи, що виявлялася у відсутності наступності в системі освіти. Згідно з реформою навчання в початковій школі перевели на національні мови. Кількість національних шкіл другого концентру була набагато меншою ніж початкових, що змушувало представників національних меншин віддавати своїх дітей в українські і російські школи. На стан освіти національних меншин також негативно впливали наступні фактори:

1. низький рівень підготовки вчителів національних шкіл; відсутність наукової і педагогічної літератури мовою національних меншин;
2. надмірна перевантаженість навчальної програми;
3. культурна ізоляція від своєї етнічної Батьківщини.

Причини українізації німців, чехів, частково росіян були суто прагматичні, тому що у цих нацменшин культурно-освітній рівень був вищий, ніж у українців і тенденція переходу на українські цінності була менш відчутною. Не дивлячись на те, що культурний рівень поляків і євреїв був вищим, ніж у українців, вони частіше вибирали українську мову. Останнє пояснюється близькістю польської і української мов. Попри постанову про рівноправність мов, діти були позбавлені права навчатись у польській школі, оскільки їх батьки ще за часів царської влади зазнали асиміляційних процесів. До того ж невизначеність статусу українців-католиків, яких у 1920-х рр. вважали за українців і не створювали для них польських шкіл, призвело до подальшої українізації поляків Півдня УСРР. Причинами вибору іншої мови для євреїв були: 1) бажання асимілюватися серед української людності; 2) нестача підготовлених учительських кадрів. Інколи батьки єврейських дітей не віддавали їх до національних шкіл через відсутність серед навчальних предметів староеврейської мови – івриту. Таким чином, це свідчить про бажання батьків навчати своїх дітей не стільки у школах з їх рідною мовою та пролетарським характером, скільки у навчальних закладах, які б повною мірою були носіями культурних традицій даного народу. Молдавани і болгар мали нижчий, ніж українці освітньокультурний рівень і тому сприйняття українізації і українських цінностей означало для них прилучення до більш розвинутої культури. Причиною вибору нерідної мови була наявність українського оточення. Греки теж мали нижчий, ніж українці освітньо-культурний рівень, але вони не сприйняли ні українізації, ні «грекоцизації». Більшість греків-батьків віддавали своїх дітей до шкіл з російською мовою навчання. Серед причин такого ставлення були: 1) сильний вплив російської культури, що призвело до асиміляції грецького населення; 2) незрозумілість літературної грецької мови; 3) відсутність писемності; 4) слабка підготовка вчителів; 5) відсутність навчальної літератури. Нечисленні національні меншини (татари, вірмени, асирійці та ін.) не сприймали українізацію, через те, що були переважно міськими жителями, де панувала російська культура

Таким чином, політика українізації українізація 20-х – початку 30-х років ХХ ст. створила реальні передумови для зміни парадигми культурних та освітньо-мовних орієнтацій національних меншин з російських на українські. Також сприяла розширенню сфери функціонування української мови, підвищенню її соціального статусу та

престижності серед національних меншин. Але відсутність реального державного суверенітету УСРР, непослідовність і половинчастість національної політики уряду, обмеженість українізації лише культурно-мовними межами загальмували процес сприйняття національними меншинами українських цінностей, а контрукраїнізація й репресії другої половини 1930-х років засвідчили неможливість його завершення в умовах тоталітарного режиму в СРСР.

Список використаних джерел:

1. Матвієнко Л.В. «Теоретичні підходи щодо обґрунтування процесу формування поліетнічності населення Півдня України» Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. — Випуск 11. Г 94 — Миколаїв : Ліон, 2018 -104 с., С. 87-89.
2. Тітова С.В., Давиденко А.С. Особливості етнічного картографування території України / С.В. Тітова, А.С. Давиденко. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: file:///E:/%D0%97%D0%90%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%90%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF/ktvsh_2009_14_21.pdf.
3. Якубова Л. Д. Національно-культурне життя етнічних меншостей України (20–30-ті роки): коренізація і денаціоналізація // Український історичний журнал. 1998. № 6. С. 22–36.